

GÖNÜLLÜ YÖNETİMİ ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED IN THE FIELD OF VOLUNTEER MANAGEMENT

Züleyha SAYIN*

Öz

Önemli bir güç olarak değerlendirilen sivil toplum örgütleri, kamuoyu oluşturma, toplumsal farkındalık, gerekli görülen konularda yapılan iyileştirmeler ve boşluk görülen alanlarda çalışmalar yapmaktadır. Sivil toplum örgütleri bu çalışmaları hayata geçirirken de profesyonel çalışanlar ve gönüllüler gibi iki temel insan kaynağından faydalanmaktadırlar. Böylesi önemli bir insan kaynağının temini, sivil toplum örgütleri içerisinde doğru konumlandırılmaları, devamlılıklarının sağlanması gönüllü yönetimi konusunun önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple bu araştırmanın amacı gönüllü yönetimi konusunda alanda yaşanan değişimi ve odaklanmaları ortaya çıkararak yazında bu konuda yapılacak çalışmalara yön göstermektir. Bu kapsamda Web of Science veri tabanında yer alan 283 makale VOSviewer programı kullanılarak bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Alanda yapılan çalışmaların en çok ABD’de olduğu, 2009 yılından bu yana yapılan çalışma sayılarında artış yaşandığı, yayınların daha çok sivil toplum alanında yayın yapan dergilerde yer aldığı gibi bulgulara ulaşılmıştır. Alandaki yayınlar bütünsel bir bakış açısıyla incelendiğinde gönüllü yönetiminin klasik insan kaynakları yaklaşımının ötesine geçen “profesyonel bir gönüllü” şeklinde yaklaşım zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gönüllü Yönetimi, Sivil Toplum Kuruluşları, Kâr Amacı Gütmeyen Örgütler, Gönüllülük, Yönetim

* İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Rektörlük, zuleyha.sayin@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2166-0070

How to cite this article/Atıf için: Sayın, Z. (2025). Gönüllü yönetimi alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Öneri Dergisi*, 20(63), 171-196. DOI: 10.14783/maruoneri.1554364

Makale Gönderim Tarihi: 23.09.2024

Yayına Kabul Tarihi: 07.01.2025

Bu eser Creative Commons Atıf-Gayri Ticari
4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Abstract

Non-governmental organizations, which are considered as an important power, work to create public opinion, social awareness, make improvements in matters deemed necessary and work in areas where there are gaps. While carrying out these activities, non-governmental organizations benefit from two basic human resources such as professional employees and volunteers. Providing such an important human resource, positioning it correctly within non-governmental organizations and ensuring their continuity reveal the importance of volunteer management. For this reason, the aim of this research is to reveal the changes and focuses in the field of volunteer management and to guide the studies to be carried out on this subject in the literature. In this context, 283 articles in the Web of Science database were examined with the bibliometric analysis method using the VOSviewer program. It has been found that most of the studies in the field are in the USA, that there has been an increase in the number of studies since 2009, and that the publications are mostly published in journals publishing in the field of civil society. When the publications in the field are examined from a holistic perspective, the necessity of approaching volunteer management as a “professional volunteer” that goes beyond the classical human resources approach emerges.

Keywords: Volunteer Management, Non-Governmental Organizations, Non-Profit Organizations, Volunteering, Management

1. Giriş

21. yüzyılın öne çıkan kavramlarından biri de sivil toplumdur. Sivil toplum hayırseverlik, aktivizm, alturizm, gönüllülük gibi kavramları içinde barındıran önemli bir güç olarak nitelendirilebilir. Sivil toplum örgütleri de bu ve benzeri kavramlar üzerinden şekillenerek amaç ve hedeflerine ulaşma çabası içindedirler. Sivil toplum örgütlerinin söz konusu amaçlarına ulaşmaları için önemli olan aynı zamanda güç ve kabiliyetlerinin de göstergesi sayılabilecek iki önemli faktör finansal kaynak ve gönüllüleridir.

Gönüllü, herhangi bir baskı olmadan özgür iradesiyle maddi bir beklenti içerisine girmeden bilgi, beceri ve yeteneklerini faydalı olmak için yakın çevresi dışındaki kişilerle paylaşan şekilde tanımlanabilir (Cnaan, Handy & Wadsworth, 1996). Hükümetlerin, çok uluslu şirketlerin uygulamalarını, gündemi yakından takip ederek gerekli gördükleri yerde tepkilerini ortaya koyan, bu noktada başarı elde eden/edebilen yaptırım gücüne sahip olabilen önemli bir aktör olan gönüllülere ilişkin beklentiler dünya çapında artmaktadır (Van Tulder & Van der Zwart, 2006). Bugün artık gerek ekonomik gerek sosyal konularda gerekse dünya çapında önemli toplantılarda gönüllüleri sahada aktif olarak görmek mümkündür. Gönüllüleri sosyal etki ve güç olarak sahada görmek mümkünken Merrill'in (2006, s. 9) ifadesiyle “Gönüllülüğün değeri artarken, gönüllülüğe ayrılan zamanın azaldığı görülmektedir”in sahaya yansımaları da görülmektedir. Bu bağlamda ele alındığında gönüllülüğün azaldığı kıt kaynakların verimli şekilde değerlendirilmesi ve aynı zamanda gönüllülüğü teşvik etmek için yeni stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir (Studer, 2016).

Açıkça bazı ülke ve bölgelerde diğerlerinden daha fazla olsa da son yıllarda dünyada gönüllülük konusunda sıkıntı yaşandığı ifade edilebilir. Gönüllü işgücünün piyasasının bazı kısımlarındaki

potansiyel sorunlara ilişkin bu genel endişe, hükümetlerin ve gönüllü sektörün uluslararası düzeyde müdahalelerine yol açmıştır. Bu sebeple hükümetler gönüllülüğü teşvik edecek ve kolaylaştıracak politikalar geliştirmiştir (Davis Smith, 2007; Davis Smith & Ellis, 2003; Van Hal, Meijs & Steenberg, 2004).

Wong, Chui & Kwok (2011)'e göre gönüllü hizmet yönetiminde hem hızlı bir büyüme hem de yüksek bir devir hızının gözlemlendiği bu nedenle, gönüllüleri korumak için sektörde gönüllüleri tutmaya yönelik örgütsel çabalara ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda örgütler tarafından tasarlanan uygun stratejiler oldukça önemlidir. Örneğin gönüllü yönetimi uygulamaları, örgütler ve gönüllüler arasındaki ilişkinin sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Gönüllü yönetimi alanı, klasik insan kaynakları yönetimi anlayışından önemli derecede etkilenmiş geleneksel olarak gönüllü yönetimi yaşanan zorlukları insan kaynakları yönetimi perspektifinden ele almıştır (Cuskelly vd., 2006). Gönüllüleri etkili ve verimli bir şekilde yönetmek amacıyla gönüllü literatürü, klasik insan kaynakları yönetimi uygulamalarının gönüllü çalışma ortamına uygulanmasını tavsiye etmektedir (Connors, 2011; McCurley & Lynch, 1997). Bununla birlikte, gönüllülerin ücretli personelden farklı olduğunu ve bu nedenle gönüllü yönetiminin gönüllülerin benzersizliğine yanıt vermesi gerektiğini savunan giderek büyüyen bir gönüllü literatürü de söz konusudur (Studer, 2016; Cnaan & Cascio, 1998).

Hager ve Brudney (2004), doğru kurgulanmamış, uygun olmayan gönüllü yönetimi uygulamaları sebebiyle gönüllülerin beşte ikisinin gönüllü olmayı bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Yani, zayıf gönüllü yönetimi uygulamaları gönüllülerin gönüllü çalışmalardan, gönüllü faaliyetlerinden vazgeçmesine neden olabilmektedir (Connors, 2011).

Sivil toplum örgütlerinde iş gücünün önemli bir kısmını oluşturan gönüllülerin ulusal ekonomilere sağladığı katkı da oldukça büyüktür (Studer, 2016). Bazı sivil toplum örgütlerinde ise tüm süreçler gönüllüler üzerinden yürütülmektedir. Gönüllüler sivil toplum örgütlerinin amaç ve hedeflerine ulaşmasında önemli bir yer teşkil etmesine rağmen konuyla ilgili kapsamlı bir bilimsel literatürün olmadığı ifade edilebilir (Locke, Ellis & Smith, 2004; Studer & von Schnurbein, 2013; Brudney & Meijs, 2014). Çok sayıda gönüllü yönetimi web sitesi ve el kitabı var olmasına rağmen (Einolf, 2018) gönüllü yönetimine ilişkin literatürün nispeten az olduğu ifade edilebilir (Lassiter, Khademi & Taaffe, 2015).

“Gönüllü yönetimi” konusunda yapılan araştırmada ulusal yazında dijitalleşme (Durmuş, 2022), sosyal girişimcilik (Özmutaf, 2007; Erdoğan, 2014), gönüllü yönetiminin değerlendirilmesi (Gürbüz, 2018), uluslararası organizasyonlarda gönüllü yönetimi (Soysal, 2018) konularında tez çalışmalarına, motivasyon (Güngör & Çölgeçen, 2014), spor (Berber & Terekli, 2019; Sertbaş, Zengin & Çutuk, 2008), performans değerlendirme (Güngör, 2016), gönüllülük psikolojisi (Yaman, 2003) konularında da makalelere ulaşılmıştır. Bu yayınlar akademik alanda gönüllü yönetimi konusunun ne kadar sınırlı ele alındığının önemli bir göstergesi olmuştur. Bu kadar önemli bir konunun az çalışılmış olması önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda uluslararası yazın incelenerek gönüllü

yönetimi konusunda alanda yaşanan değişimi ve odaklanmaları ortaya çıkararak yazında bu konuda yapılacak çalışmalara yön göstermek amaçlanmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

Gönüllülük, tüm dünyada sivil toplumun önemli bir özelliği (Brudney & Meijs, 2009) olarak ifade edilirken gönüllüler de hükümet ve kâr amacı gütmeyen örgütlerde kritik bir rol oynamaktadır (Prince & Piatak, 2023). Gönüllülük çok eski dönemlerden itibaren dünyadaki çoğu toplumda görülmele birlikte gönüllülüğü tanımlayan terimler ve ifade biçimleri farklı dillerde ve farklı kültürlerde değişkenlik gösterirken gönüllülüğü yönlendiren değerler, özgür iradeyle ve dayanışma ruhuyla yapılması, ortak iyiliğe katkıda bulunma arzusu, maddi bir karşılık beklenmemesi gibi özellikleri ile ortak ve evrensel bir nitelik taşımaktadır (UNV, 2011). Gönüllülük özgür bir iradeyle herhangi bir maddi karşılık beklemeksizin bilgi, beceri ve zamanın ihtiyaç duyulan alanlarda ihtiyaç sahipleri ile buluşturulmasını ifade etmektedir (Wilson, 2000). Gönüllülük insanların, yalnızlara arkadaşlık, okuma yazma bilmeyenlere ders verme, sıkıntılı olanlara danışmanlık ve hastalara sağlık hizmeti gibi hizmetleri düzenli, sürekli ve gönüllü bir şekilde çoğu zaman uzun zaman dilimlerine yayılarak yaptıkları bir süreçtir (Clary vd., 1998). Gönüllülük, yüz binlerce kâr amacı gütmeyen kuruluşun ve kamu kuruluşunun faaliyetlerinde ve hizmetlerinde hayati bir rol oynayan (Connors, 2011), ücret veya başka bir maddi çıkar beklentisi olmadan başkalarına yardım etme anlamı içermekle birlikte tatmin edici rolü bulunan (Wilson & Musick, 1999), resmi yapılar ile sınırlandırılmayan (Wilson, 2012), başka bir kişiye, gruba veya davaya fayda sağlamak için zamanın özgürce verildiği herhangi bir faaliyet olarak tanımlanabilir (Wilson, 2000).

Tarih boyunca gönüllülük ruhu, yalnızca ihtiyaç sahibi insanların yaşamlarının iyileştirilmesine değil, aynı zamanda örgütlerin hem finansal hem de sosyal açıdan verimliliğinin artırılmasına da önemli katkılarda bulunmuştur (Shin & Kleiner, 2003). Araştırmacılar, gönüllülerin, örgütlerin tam zamanlı çalışanları için ayrılan bütçeyi azaltıp süreçleri kolaylaştırabilecekleri için örgütler açısından bir sermaye biçimi olarak değerlendirilebileceğini de belirtmişlerdir (Pauline, 2011; Wu, Li & Khoo, 2016).

Gönüllülerin motive edildiği unsurlar BM'nin Tüzüğü'nde adalet, eşitlik ve özgürlük olarak ifade edilmiştir (UNV, 2011). Aynı zamanda gönüllüler, sosyal etkileşim ve örgütler için başarılı bir sonuca ulaşmada pay sahibi olma becerisiyle de daha fazla motive olurlar (Alfes, Antunes & Shantz, 2017).

Shin & Kleiner (2003) üç tür gönüllüden bahsetmektedir. Bunlardan ilki gönüllü faaliyetleri günlük olarak ve belirli ihtiyaçları hedefleyerek yapan gönüllülerdir. İkinci tür gönüllü, daha resmi türde gönüllü hizmetlerde bulunurlar. Kişisel bağlılıkları vardır, başarı ve tatmin duygusu mevcuttur. Son gönüllü türü ise bir işveren veya başka bir örgüt tarafından baskı altında kaldığı veya zorunlu tutulduğu için gönüllü olan kişidir. Dolayısıyla örgütlerde farklı türlerde gönüllülerle karşılaşmak mümkündür.

Gönüllü çalışma, bir refah eyleminden, verimli sonuçlara ulaşmak için yenilikler gerektiren, profesyonel yönetime yol açan, örgütsel ve stratejik kriterlerin takip edildiği bir sürece dönüşmektedir (Beckhauser & Domingues, 2017). Bu da çok kritik bir alan olan gönüllü yönetiminin önemini ortaya çıkarmaktadır. Çünkü gönüllüler birçok sivil toplum örgütünde yer alan işgücünün önemli bir bileşenidir (Worth, 2012). Gönüllülerin kendilerine ve hizmet ettikleri örgütlere faydayı üst düzeye taşımak üzere etkin bir biçimde yönetilmesi gerekir (Prince & Piatak, 2023). Gönüllülükte herhangi bir tazminat veya parasal teşvikin söz konusu olmaması da gönüllülerin etkin yönetiminde bireyler arasında motivasyonu aşılacak ve sürdürmek açısından oldukça önemlidir (Shin & Kleiner, 2003).

Genel gönüllü yönetimi literatürü, klasik insan kaynakları yönetimi yaklaşımının gönüllü çalışma ortamına aktarılmasına güçlü bir şekilde dayanmaktadır (Studer & von Schnurbein, 2013). Evrenselci bir bakış açısına sahip akademisyenler ve uygulayıcılar, kâr amacı gütmeyen örgütlerin büyüklüğü, gönüllü sayısı, görevleri veya misyonu ne olursa olsun “herkese uyan tek beden” bir gönüllü yönetimi anlayışı geliştirmişlerdir (Brudney & Meijs, 2014). Ancak akademisyenler son zamanlarda kâr amacı gütmeyen örgütlerin insan kaynakları yönetimi modelinin farklı yönlerini stratejik olarak benimsemeleri ve bunu bir örgütün bireysel özelliklerine ve ortamına uyarlamaları gerekip gerekmediği üzerine de düşünmeye başlamışlardır (Hager & Brudney, 2015).

Genel olarak bakıldığında gönüllülerin yönetimi, planlamayı, geliştirmeyi, işe almayı, eğitimi, bilgi yönetimini ve son olarak gönüllünün tanınmasını veya takdir edilmesini içerir (Shin & Kleiner, 2003). Gönüllü yönetimi yaklaşımları zaman içerisinde iç ve dış faktörlerin etkisiyle değişkenlik göstermektedir. Bu konuda öne çıkan yaklaşımlardan biri Naylor’ın (1967) “Volunteers Today: Finding, Training and Working with Them” adlı çalışması olmuştur. Bu çalışmada Naylor (1967) hükümet ve kâr amacı gütmeyen örgütlerin gönüllülerin profesyonel çalışanlar gibi stratejik olarak yönetilmesi gereken bir insan kaynağı olarak tanınmasını savunmuştur. Yedi bileşenden oluşan model görev tanımı, gönüllü tanımı, işe alım planı, seçme ve yerleştirme, atama ve destek, geniş kapsamlı ve birleştirilmiş bir eğitim süreci/programı, gönüllü hareketliliği takibini içermektedir (Naylor, 1967, s.8).

Gönüllü yönetimi yaklaşımlarından öne çıkan bir diğer çalışma Boyce’un (1971) yönetim literatüründen uyarlanan ilkelere dayanan gönüllü yönetime yönelik stratejik bir yaklaşımı vurgulayan ISOTURE modeli olmuştur. Boyce (1971, s.15) burada tanımlama, seçim, oryantasyon, eğitim, yararlanma, tanıma, değerlendirme aşamalarından bahsetmektedir.

Gönüllü yönetimi yaklaşımlarında öne çıkan bir diğer isim ise Susan J. Ellis’tir. Ellis bu konuyu ilk kez 1986’da “From the Top Down: The Executive Role in Volunteer Program Success” (Yukarıdan Aşağıya: Gönüllü Programı Başarısında) adlı kitabıyla ele almıştır. Ellis gönüllüleri örgüte dahil etmeden önce örgütün amaç ve hedefleri, misyonu, yapısı gibi tüm alanların netleştirilmesini sonrasında yapılan gönüllü alımın örgütün başarısını arttıracaklarını savunmuştur. Aynı zamanda gönüllülük yönetimi becerilerinin genel ve tüm ortamlar için geçerli, evrensel olduğunu ifade etmiştir (Stallings & Ellis, 2010).

Gönüllü yönetimi ile gönüllülerin gönüllülüğü sürdürme niyetleri arasında pozitif ilişki (Cho, Wong & Chiu, 2020) düşünüldüğünde gönüllü yönetiminin önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. Yüksek bir devir oranının gözlemlendiği gönüllülükte (Wong, Chui & Kwok, 2011; Hager & Brudney, 2004) yönetim uygulamaları kapsamında organizasyonel çabalara ihtiyaç duyulmaktadır. Gönüllülerin kaynak ve zaman katkısı ayrıca tam zamanlı çalışanlarla ilgili bütçede azalma sağlamaları (Pauline, 2011; Wu, Li & Khoo, 2016) sürdürülebilir gönüllülüğün önemini artırmaktadır. Gönüllü yönetiminin iyi ve etkili bir şekilde yürütülmesinin, sürdürülebilir gönüllülüğü desteklemesi ve beraberinde birçok kazanımı beraberinde getirmesi nedeniyle, bu çalışmanın önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Sivil toplum örgütlerinin olağan faaliyetlerinde ve afet zamanlarında aktif olarak görev alan gönüllülerin yönetimi, sürecin verimli geçirilmesi anlamına gelmektedir. Özellikle ülkemizde yaşanan 1999 Marmara ve Düzce depremleri, çok geniş bir bölgeyi etkileyen 2023 Kahramanmaraş depremi gönüllü yönetiminin önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Bu öneme rağmen bilimsel çalışmaların çoğu, gönüllülerin çalıştıkları kâr amacı gütmeyen örgütlerin yönetim eylemlerine değil, gönüllülerin özelliklerine vurgu yaparak kimin ve neden gönüllü olduklarına, motivasyonlar gibi içsel faktörlere, motivasyonlara odaklanır (Musick & Wilson, 2008; Bang, Ross & Reio, 2012; Hallmann & Harms, 2012). Bu sebeple bu çalışmada gönüllü yönetimi konusuna odaklanılarak literatüre katkı sunması hedeflenmiştir. Ayrıca gelecek çalışmalara zemin hazırlayarak bu alanda çalışacak araştırmacılara, sivil toplum alanında aktif olarak çalışan yöneticilere katkı sunması beklenmektedir.

3. Metodoloji

Bu çalışmada gönüllülük literatürüne ilişkin genel bir çerçeve sunmak için konu bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu bölümde araştırmanın amacı ve yöntemi, veri toplama ve veri analizi konuları ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Gönüllülük konusu ulusal yazında daha çok motivasyon ve gönüllü katılım gibi konular bağlamında ele alınmakla birlikte gönüllü yönetimi konusu daha sınırlı bir şekilde ele alınmıştır. Gönüllü yönetimi konusunun kapsamlı bir şekilde çalışılabilmesi adına uluslararası yazında bu konuda yapılan çalışmaların ortaya konması bu konunun gelişimi adına oldukça önemlidir. Bu sebeple bu araştırma kapsamında Web of Science'a ait veri tabanında bulunan gönüllü yönetimi konusunda daha önce yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

Bibliyometrik analiz, var olan alanda hem nicel hem de nitel olarak yapılan çalışmaların kapsam ve yeterliliğini görebilmek, değerlendirebilmek ve güncel anlamda araştırma konularını aynı zamanda gelecekteki araştırma yönünü keşfedilmek için araştırmacıların sıklıkla tercih ettiği bir yöntemdir (Ekundayo & Okoh, 2018). Bibliyometrik yöntem, verileri toplayıp analiz ettikten

sonra alanın yapısına, sosyal ağlara ve güncel ilgi alanlarına ilişkin bilgileri ortaya koyması sebebiyle kişinin bir araştırmaya başlamadan önce literatürü ve alanda etkili yayınları keşfetmesine bu sayede de araştırmacının araştırmasını doğru şekilde yönlendirmesine olanak tanır (Zupic & Čater, 2015). Tanımlayıcı ve değerlendirici nitelikte olabilen bibliyometrik analizler (McBurney ve Novak, 2002) diğer yöntemlere nazaran daha objektif ve güvenilir analizler sunmaktadır (Aria & Cuccurullo, 2017).

Bu araştırmada da kullanıldığı gibi bibliyometrik araştırmalarda temelde performans analizi ve bilimsel haritalama adı verilen analiz süreçleri görülmektedir (Gutierrez-Salcedo vd., 2018). Araştırmalarda bileşenler arası ilişkilere odaklanma performans analizi (Cobo vd., 2011), nitelik ve nicelik açısından öğelerin ölçülmesi ise performans analizi (Gutiérrez-Salcedo vd., 2018) olarak tanımlanmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde bibliyometrik analiz bir alanın entelektüel yapısını, var olan durumunu ve ortaya çıkan eğilimleri göstermek için büyük hacimli verileri sentezlediği ifade edilebilir (Donthu vd., 2021). Bu sebeple bu çalışmada gönüllü yönetimi konusunda yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi yapılarak bu konuda çalışma yapanların istifadesine sunmak amaçlanmıştır.

3.2. Veri Toplama ve Veri Analizi

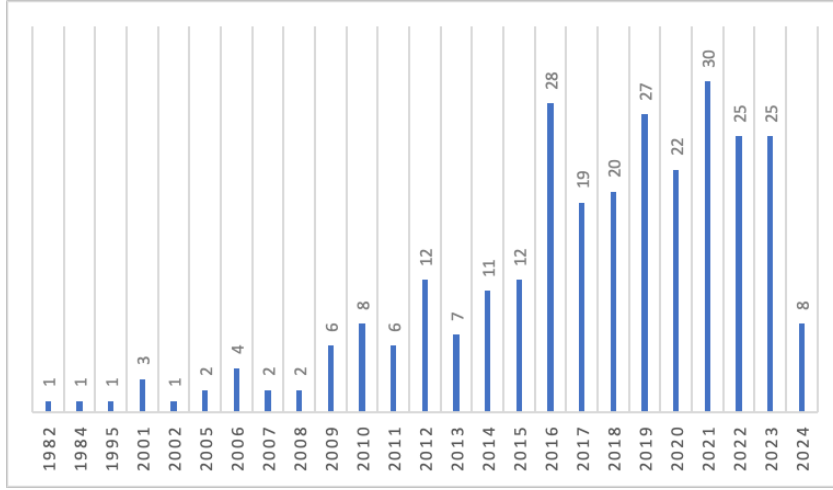
Bibliyometrik analizler dört temel aşamayı içermektedir. Bu aşamalar; (1) bibliyometrik bir araştırmanın/çalışmanın amaç ve kapsam tanımını yapma, (2) bibliyometrik araştırma için uygun analiz tekniğinin seçimi, (3) bibliyometrik analiz için gereken veriyi toplama, (4) bibliyometrik analizi uygulayarak ortaya çıkan bulguları rapor etmek olarak ifade edilebilir (Donthu vd., 2021, s.294). Bu çalışmada söz konusu aşamaları içeren bir süreç takip edilmiştir. Bu kapsamda “gönüllü yönetimi” konusunda Web of Science kapsamında yayınlanan çalışmalar analiz edilmiştir. Bu kapsamda elde edilen veriler eşliğinde alandaki profil ortaya konulacaktır.

Bu çalışmadaki veri toplama sürecinin içerdiği aşamalar şu şekilde ifade edilebilir: Öncelikle araştırmaya konu olan “gönüllü yönetimi” kelimesi belirlenmiş, ikinci olarak taramanın yapılacağı veri tabanı olan Web of Science tespit edilmiştir. Araştırmanın, dili İngilizce olan bir veri tabanında yapılması sebebiyle aratılacak kelime “volunteer management” olarak belirlenmiştir. Araştırmaya konu olacak kelimenin ve veri tabanının belirlenmesinin akabinde ilgili kelime grubu veri tabanında aratılmıştır. Aramanın ardından konu ile ilişkili olmayan kaynaklar elenmiş araştırma konusuna yanıt verme niteliği taşıyan kaynaklar tespit edilmiştir. Bu sürecin ardından amaç ve kapsama uygun nitelikteki kaynaklar bir excel dosyasına aktarılmıştır.

24 Nisan 2024 tarihinde “Volunteer management”ın veri tabanı olarak belirlenen Web of Science’da tüm alanlar seçilerek arama yapıldığında toplam 342 yayına ulaşılmıştır. Araştırma kapsamı makaleler ile sınırlandırılmış toplamda 283 makaleye ulaşılmıştır. Toplam ulaşılan 342 yayının niteliği de Tablo 1’de aktarılmıştır.

4. Bulgular

Web of Science veri tabanından edinilen bilgiler ve bu bilgilerin Vosviewer programı kapsamında analiz edilmesi ile edinilen bilgiler aşağıda aktarılmıştır. Bu kapsamda veriler incelendiğinde gönüllü yönetimi konusunda yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı aşağıda yer alan Şekil 1'de aktarılmıştır.

Şekil 1. Yıllara göre yayın sayısı

Gönüllü yönetimi konusunda yapılan yayınlar yıl bazında incelendiğinde en eski 1982 yılında yayın yapıldığı görülmüştür. 1982-2008 yılları ele alındığında yıllık yayın sayısının oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu yıllar arasında ortalama yaklaşık olarak 2 yayın yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. 2009 yılından sonra zaman zaman düşüşler yaşanmakla birlikte yayınlarda bir artış eğilimi olduğunu söylemek mümkündür.

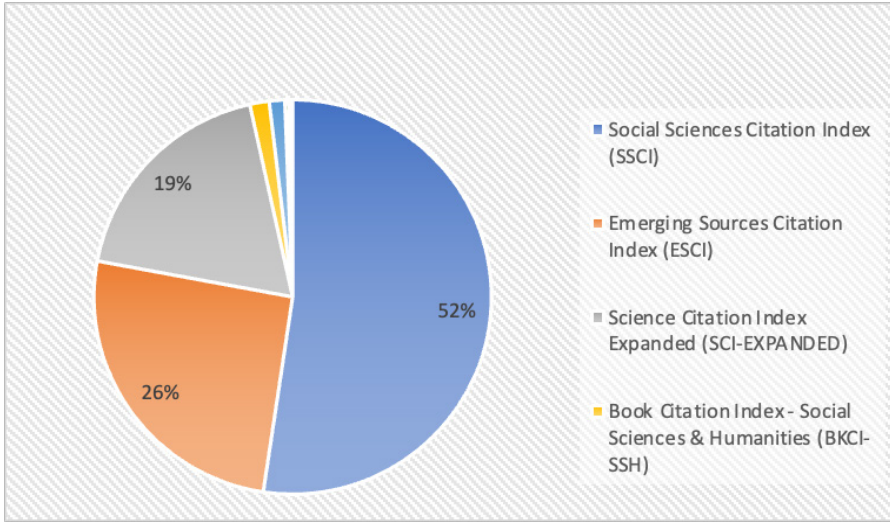
Gönüllü yönetimi konusunda yapılan yayınların niteliği de değişkenlik göstermektedir. Yayınların türlerine göre dağılımı Tablo 1'de aktarılmıştır.

Tablo 1. Yayınların Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Yayın Sayısı
Makale	283
Bildiri	39
Erken görünüm çalışma	12
Derleme makale	11
Kitap bölümü	6
Kitap incelemesi	4
Toplantı özeti	3
Editorial içerik	2
Not	1

Yayınların türlerine göre dağılımı incelendiğinde 283 sayısı ile makalelerin en üstte yer aldığı görülmüştür. Makalelerin ardından 39 bildiri, 12 erken görünümlü çalışma ve 11 derleme makale gelmiştir. Kitap bölümü ve kitap incelemesi gibi yayınların diğerlerine nazaran daha az olduğu ulaşılan bulgular arasındadır. Toplantı özeti, editoryal içerik ve not en az yapılan yayınlar arasındadır.

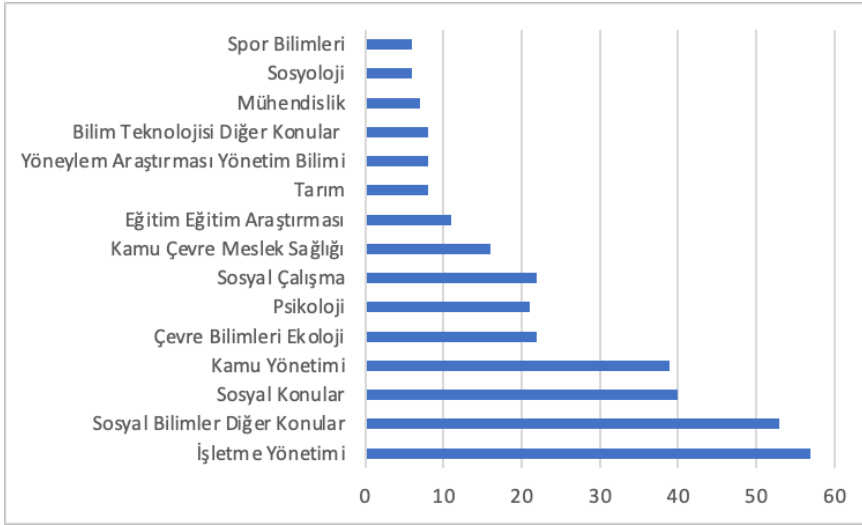
Yapılan incelemede gönüllü yönetimi konusunda yapılan yayınların index türlerine göre dağılımları da Şekil 2’de aktarılmıştır.

Şekil 2. Yayınların index türüne göre dağılımı

Gönüllü yönetimi konusunda yapılan yayınların index türüne göre dağılımı incelendiğinde 166 yayınlı Social Sciences Citation Index (SSCI)’in yüzde 52’lik bir dilimi kapladığı görülmüştür. SSCI’yi 81 yayınlı Emerging Sources Citation Index (ESCI) takip ederken üçüncü sırada 59 yayınlı Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) yer almıştır. Kalan yüzde 3’lük dilimde ise 5 yayınlı Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH), 4 yayınlı Arts & Humanities Citation Index (A & HCI), 1 yayınlı Book Citation Index – Science (BKCI-S) ve Conference Proceedings Citation Index – Science’in (CPCI) olduğu görülmüştür.

WoS kapsamında gönüllü yönetimi konusu ele alındığında araştırma alanlarına göre yapılan sınıflandırmada Şekil 3’te gösterilmiştir. Yapılan sınıflandırmada işletme yönetimi 57 kayıtlı yayınların yüzde 20’lik dilimini kaplamaktadır. İkinci sırada 53 yayınlı sosyal bilimler diğer konular yer alırken üçüncü sırada 40 yayınlı sosyal konular, 39 yayınlı kamu yönetimi, 22 yayınlı da çevre bilimleri ekoloji yer almıştır. İlk dörtte yer alan alanlar toplamda yayınların yaklaşık olarak yüzde 67’sini kapsamaktadır. Şekil 3’ün en alt kısımlarında toplam 36 yayınlı ve yaklaşık yüzde 16’lık bir dilimde sağlık bilimleri hizmetleri, biyoçeşitliliğin korunması, iletişim, bitki bilimleri, din, sanat ve beşeri bilimler diğer konular, jeoloji, bilgi bilimi kütüphane bilimi, meteoroloji atmosfer bilimleri ve hemşirelik yer almıştır.

Şekil 3. Yayınların araştırma alanları

Gönüllü yönetimi konusunda yayınlanan eserlerin yayıncıları açısından yapılan sınıflandırma da Tablo 2'de aktarılmıştır. En fazla eser yayınlayan Taylor ve Francis 41 eser ile toplam yayın sayısının yaklaşık yüzde 15'ini kaplamaktadır. Bu konuda yayınlanan 144 eserin yaklaşık yüzde 51'i Taylor ve Francis, Sage, Springer Nature ve Wiley tarafından yayınlanmıştır. Geri kalan yüzde 49'luk payın yaklaşık yüzde 8'i Emerald Group Publishing, yüzde 7'si Elsevier'in olmak üzere 10 farklı yayıncıyı kapsamaktadır.

Tablo 2.Eserlerin Yayıncıları

Yayıncı	Kayıt Sayısı	Toplam İçerisinde Yüzdelik Pay (%)
Taylor & Francis	41	14,437
Sage	36	12,676
Springer Nature	34	11,972
Wiley	33	11,62
Emerald Group Publishing	22	7,746
Elsevier	20	7,042
Mdpi	8	2,817
Univ of Wisconsin Extension Journal Inc	8	2,817
Cognizant Communication Corp	6	2,113
Policy Press	5	1,761
Sagamore Publ Llc	5	1,761
Frontiers Media Sa	4	1,408
Oxford Univ Press	4	1,408
Cambridge Univ Press	3	1,056

Birleşmiş Milletler insanların karşı karşıya kaldığı sorunların çözümleri için 17 temel alan belirlemiştir. Bu kapsamda gönüllü yönetimi konusunun belirlenen amaçlarla ne kadar uygun çalışmalar yaptıklarına dair veriler Tablo 3'te Birleşmiş Milletler'in belirlenen alanlara verdikleri kodlarla birlikte aşağıda paylaşılmıştır. Bu bağlamda ele alındığında alanda yapılan çalışmaların büyük oranda (3) Sağlık ve Kaliteli Yaşam ve (13) İklim Eylemi ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. Yayınların Sürdürülebilir Amaçlarla İlişkisi

Sürdürülebilir Kalkınma Amacı	Kayıt Sayısı	Toplam İçerisinde Yüzdeler Pay (%)
(3) Sağlık ve Kaliteli Yaşam	22	7,746
(13) İklim Eylemi	19	6,69
(15) Karasal Yaşam	12	4,225
(11) Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	11	3,873
(2) Açlığa Son	7	2,465
(4) Nitelikli Eğitim	7	2,465
(1) Yoksulluğa Son	2	0,704
(5) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	2	0,704
(10) Eşitsizliklerin Azaltılması	2	0,704
(14) Sudaki Yaşam	2	0,704
(9) Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	1	0,352
(16) Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	1	0,352

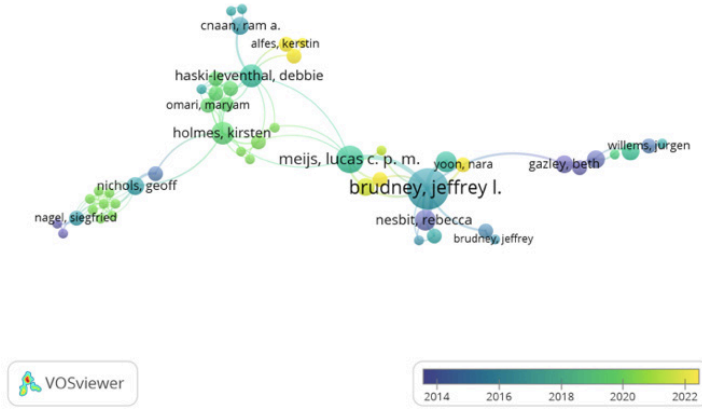
Yayınların değerlendirmesinin akabinde bibliyometrik haritalamaya ilişkin analizler de aşağıda yer almaktadır. Bu kapsamda Ortak Yazar Analizi'ne (co-authorship of authors) dair veriler Şekil 4'te aktarılmıştır.

Ortak alıntı analizinde ülke, yazar, kurum, kaynak, yayın bağlamında alanın entelektüel yapısı düğümleri arasındaki ilişkiler yoluyla gösterilmektedir (Aria & Cuccurullo, 2017; Donthu vd., 2021).

Yazarların ortak yazarlık analizi gerçekleştirilirken en fazla bağlantısı olan ve iş birliği gerçekleştiren yazarlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda oluşturulan ağ haritasında en az 1 yayın yapma ve en az 1 atıf alma kriteri belirlenmiştir. Gerçekleştirilen analizde 9 küme, 130 bağlantı ve 177 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır.

En çok dokümana sahip yazarlar incelendiğinde Jeffrey Brudney 16, Lucas C.P.M. Mejis 7, Kirsten Holmes 5 yayınlı ilk üçü paylaşmaktadırlar. Atıf sayıları incelendiğinde Jeffrey L. Brudney 387, Nancy Morrow-Howell 278, Lucas C.P.M. Mejis 172 ile önde yer almaktadır.

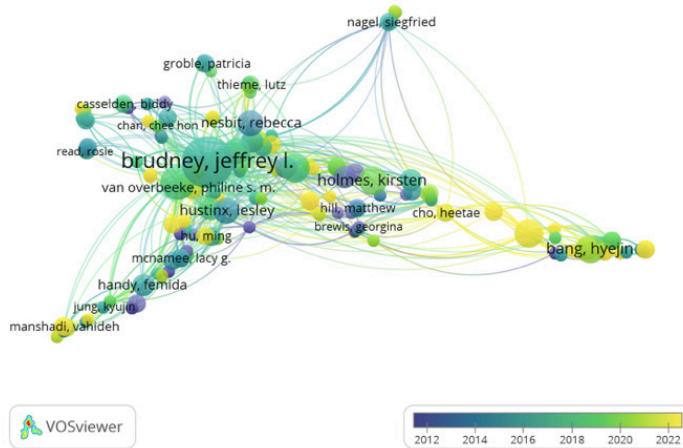
Bir öge ile diğer ögeler arasındaki ilişki gücü olarak tanımlanan toplam bağlantı gücü (Van Eck & Waltman, 2017) de analizlerde ele alınmıştır. Gönüllü yönetimi konusunda yapılan bibliyometrik analizde ortak yazar analizi gerçekleştirildiğinde toplam bağlantı gücünde Jeffrey Brudney'in 25 ile, Kirsten Holmes'un 22 ile, Debbie Haski-Levethal'in 20 ile ilk sıralarda yer aldığı görülmüştür.

Şekil 4. Ortak yazar analizi

Yazarların atıf analizinin (citation of authors) yer aldığı veriler Şekil 5'te aktarılmıştır. Yazarların atıf analizlerini tespit etmek için yapılan incelemede en az 1 yayın yapma, en az 1 atıf alma tercihi yapılarak ağ haritası ortaya çıkarılmıştır. Gerçekleştirilen analizde 712 yazardan 578'inin eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu kapsamda birbiriyle bağlantılı 280 birim görülmüştür. 280 birim içerisinde 16 küme, 1418 bağlantı ve 1830 toplam bağlantı gücü olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

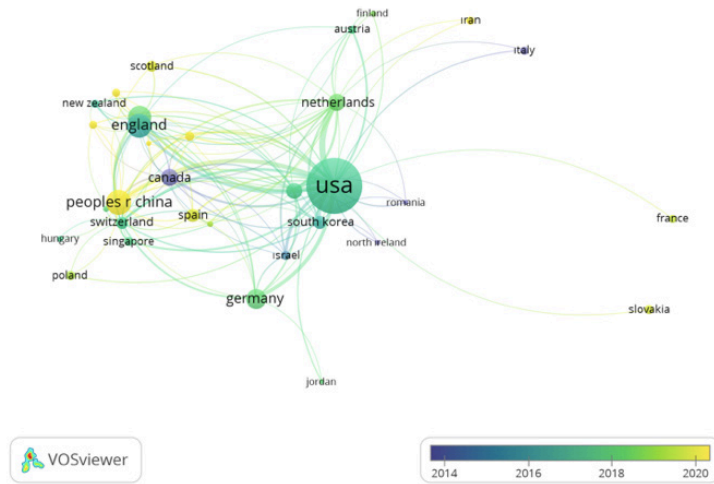
En fazla atıf alan yazarlar sırasıyla Jeffrey L. Brudney (387 atıf), Nancy Morrow-Howell (278 atıf), Lucas C.P.M. Meijs (172 atıf) olarak görülmüştür. Doküman sayısı incelendiğinde Jeffrey L. Brudney 16, Lucas C.P.M. Meijs 7, Weisheng Chiu 5 ile öne çıkmıştır. Toplam bağlantı gücü açısından değerlendirildiğinde ise sırasıyla Jeffrey L. Brudney 300, Lucas C.P.M. Meijs 182, Mark A. Hager 89 olarak ilk sıralarda yer almışlardır.

Şekil 5. Yazarların atıf analizi

Ülkelerin atıf analizine (citation of countries) ait veriler Şekil 6'da aktarılmıştır. Eserlerin ülke menşei açısından incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizde bir ülkenin en az 1 eser yayınlama, 1 atıf alma kriteri tercih edilmiştir. Ortaya çıkarılan ağ haritasında 48 ülkenin 42'sinin eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Yapılan analizde 10 küme, 134 bağlantı ve 517 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır.

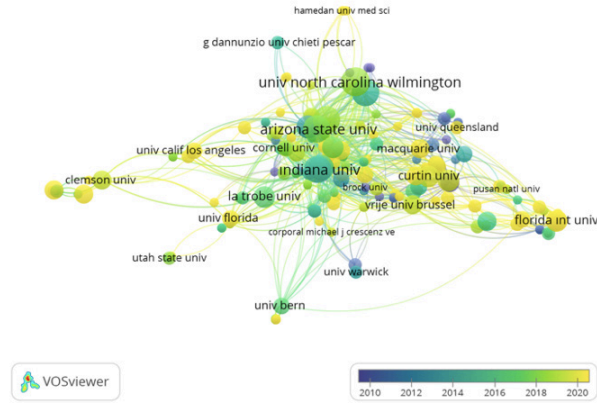
En fazla atıf alan ülkeler ABD (2.161 atıf), İngiltere (312 atıf), Avustralya (282 atıf) ve Kanada (281 atıf) olmuştur. Eser sayısı incelendiğinde ise ABD 132 yayın, Çin 27 yayın, İngiltere 24 yayın ve Avustralya 22 yayın ortaya koymuştur. Toplam bağlantı gücü açısından değerlendirildiğinde ise ABD 302 ile ilk sırada yer alırken ardından 119 ile Hollanda, 80 ile Çin gelmiştir.

Şekil 6. Ülkelerin atıf analizi

Kurumların atıf analizini (citation of organizations) ortaya koyan veriler Şekil 7'de aktarılmıştır. Kurumların atıf analizini tespit edebilmek için belirlenen kriterde en az 1 eser yayınlama, 1 atıf alma seçeneği tercih edilmiştir. Bu kapsamda çıkarılan ağ haritasında 406 kurumdan 332'sinin eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Toplamda 16 küme, 900 bağlantı ve 1.236 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır.

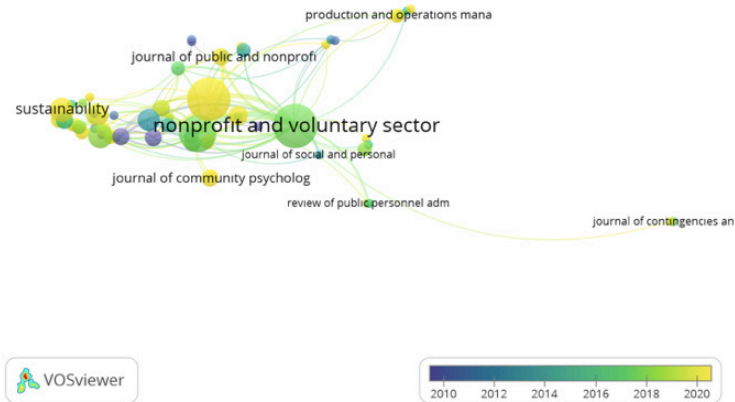
En fazla atıf alan yayınların adres kurumları Washington University (278 atıf), Cleveland State University (197 atıf), Erasmus University (189 atıf) ve Indiana University (186 atıf) olmuştur. En fazla yayına sahip kurumlar ise sırasıyla University North Carolina Wilmington (9 eser), Erasmus University (8 eser), Arizona State University (8 eser), Indiana University (8 eser) ve University Georgia (8 eser) olmuştur. Toplam bağlantı gücü incelendiğinde sırasıyla Erasmus University 154, Cleveland State University 111, University North Carolina Wilmington 97 ile ilk üçte yer almışlardır.

Şekil 7. Kurumların atıf analizi

Kaynakların atıf analizi (citation of sources) açısından inceleme yapıldığında alana dair veriler Şekil 8’de aktarılmıştır. Kaynakların atıf analizini tespit edebilmek için belirlenen kriterde bir kurum için en az 1 eser yayınlama, 1 atıf alma seçeneği tercih edilmiştir. Bu kapsamda çıkarılan ağ haritasında 165 kaynaktan 139 kaynağın eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Toplamda 14 küme, 155 bağlantı ve 297 toplam bağlantı gücü ortaya çıkmıştır.

En fazla yayının 20 yayın ile Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 19 yayın ile Voluntas, 14 yayın ile Nonprofit Management & Leadership dergisinde olduğu görülmüştür. Atıf bölümü incelendiğinde yine ilk sırada 489 atıf ile Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly dergisi yer almıştır. İkinci sırada 296 atıf ile Nonprofit Management & Leadership yer alırken ardından 265 atıf ile Journals of Gerontology Series B-Psychological Sciences and Social Sciences dergisi gelmiştir. Toplam bağlantı gücüne bakıldığında Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly 112, Nonprofit Management & Leadership 88, Voluntas 64 sayısı ile ilk üçü paylaşmıştır.

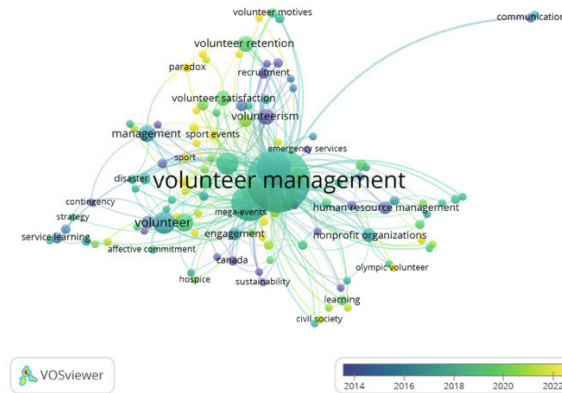
Şekil 8. Kaynakların atıf analizi

Anahtar sözcük analizi (co-occurrence of author keywords) açısından inceleme yapıldığında alana dair veriler Tablo 4 ve Şekil 9'da aktarılmıştır. Anahtar sözcük analizi kapsamında yapılan incelemede en az 2 defa görülmüş olan ve aralarında ilişki tespit edilen gözlem birimine ulaşılmıştır. Bu kapsamda çıkarılan ağ haritasında 804 anahtar kelimenin 116'sının eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Toplamda 18 küme, 385 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 553 olarak ortaya çıkmıştır.

Gönüllü yönetimi konusunda yapılan yayınlarda en çok tekrar eden anahtar sözcüklere bakıldığında gönüllü yönetiminin en sık kullanılan anahtar kelime olduğu görülmüştür. Gönüllülük, gönüllüler, motivasyon ve gönüllü öne çıkan kelimeler arasında yer almıştır. Diğer anahtar kelimeler aşağıdaki tabloda detaylı olarak aktarılmıştır.

Tablo 4. Anahtar Sözcük Analizi

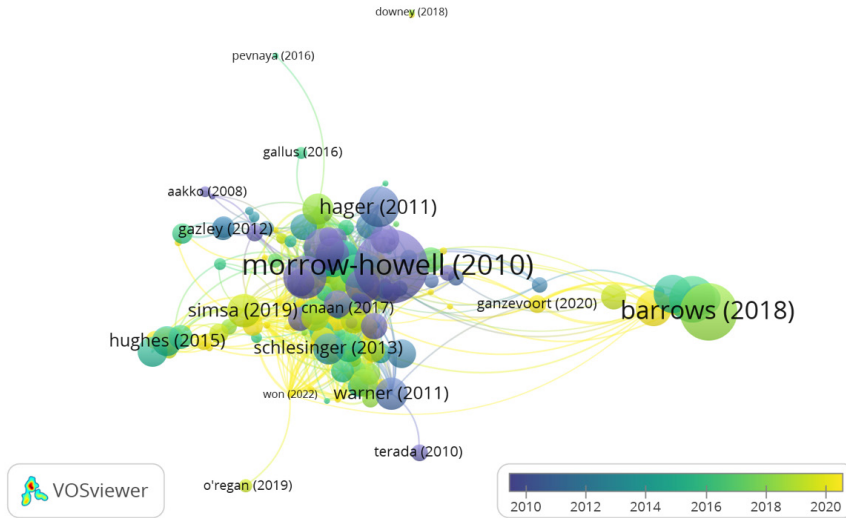
Anahtar Kelime	Tekrarlanma Sıklığı	Toplam Bağlantı Gücü
Gönüllü yönetimi (volunteer management)	126	216
Gönüllülük (volunteering)	41	74
Gönüllüler (volunteers)	35	67
Motivasyon (motivation)	15	37
Gönüllü (volunteer)	15	20
Tatmin (satisfaction)	11	22
Vatandaş bilimi (citizen science)	10	18
Yönetim (management)	9	19
Gönüllü tutma (volunteer retention)	8	18
Volunteerism	8	15
Gönüllü katılım (volunteer engagement)	8	9
Gönüllü memnuniyeti (volunteer satisfaction)	7	15
Kâr amacı gütmeyen örgütler (nonprofit organizations)	6	16
Gönüllü deneyim (volunteer experience)	5	13
Katılım (engagement)	5	12
Motivasyonlar (motivations)	5	11

Şekil 9. Anahtar sözcük analizi

Eserlerin bibliyografik eşleşme analizi (bibliographic coupling of documents) açısından inceleme yapıldığında alana dair veriler Şekil 10'da aktarılmıştır. Bu kapsamda yapılan analizde en az 1 atıf alma kriteri seçilmiş ilgili haritaya ulaşılmıştır. Bu kapsamda çıkarılan ağ haritasında 283 dokümandan 231'inin eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Yapılan analize göre 13 küme, 5.716 bağlantı ve 11.233 toplam bağlantı gücü olduğu ortaya çıkmıştır.

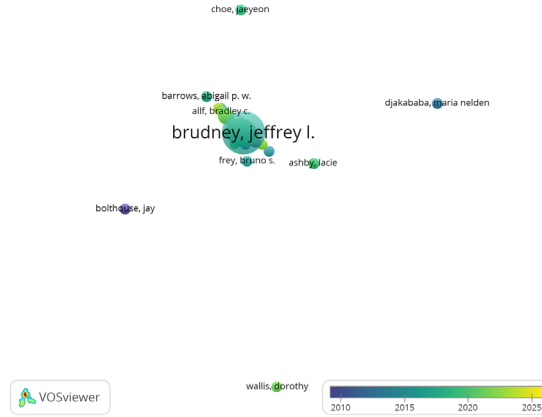
En fazla bibliyografik eşleşmenin olduğu yayınlar 265 atıf ile Morrow-Howell (2010), 157 atıf ile Barrows (2018), 104 atıf ile Mcshea (2016), 90 atıf ile Brudney (2009), 78 atıf ile Hager (2011) ve Hustinx (2010) olmuştur. Eserlerde toplam bağlantı gücünde en yüksek olanlar ise sırasıyla 624 ile Nesbit (2018), 457 ile Henderson (2018), 364 ile Maas (2021) ve 331 ile Studer (2016) olmuştur.

Şekil 10. Eserlerin bibliyografik eşleşme analizi

Yazarların bibliyografik eşleşme analizi (bibliographic coupling of authors) açısından inceleme yapıldığında alana dair veriler Şekil 11'de aktarılmıştır. Yazarların bibliyografik eşleşme analizini tespit etmek üzere en az 1 eser yayınlama ve 1 atıf alma kriteri olarak seçilmiştir. Bu kapsamda çıkarılan ağ haritasında 712 yazardan 578'inin eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Ortaya çıkan ağ haritasında 23 küme, 30.943 bağlantı ve 131.390 toplam bağlantı gücü görülmüştür.

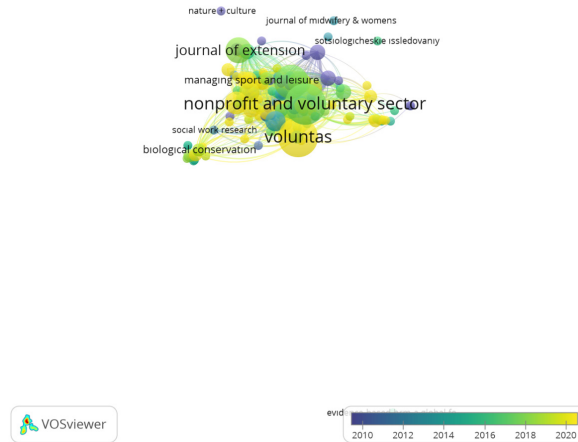
En fazla bibliyografik eşleşme olan yazarlar 387 atıf ile Jeffrey L. Brudney, 278 atıf ile Nancy Morrow-Howell ve 172 atıf ile Lucas C.P.M. Meijs olmuştur. Toplam bağlantı gücü açısından incelendiğinde sırasıyla Jeffrey L. Brudney (9.267), Lucas C.P.M Meijs (4.982), Weisheng Chiu (4.950) ve Hyejin Bang'in (4.170) öne çıktıkları görülmüştür.

Şekil 11. Yazarların bibliyografik eşleşme analizi

Kaynakların bibliyografik eşleşme analizi (bibliographic coupling of sources) açısından inceleme yapıldığında alana dair veriler Şekil 12’de aktarılmıştır. Kaynakların bibliyografik eşleşme analizini tespit edebilmek için en az 1 eser yayınlayıp 1 atıf alma kriteri seçilmiştir. Bu kapsamda çıkarılan ağ haritasında 165 kaynaktan 139’unun eşik değeri karşıladığı bilgisine ulaşılmıştır. Ortaya çıkan ağ haritasında 15 küme, 2.122 bağlantı ve 14.008 toplam bağlantı gücüne ulaşılmıştır.

En fazla atıf alan kaynaklar incelendiğinde sırasıyla 489 atıf ile Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 296 atıf ile Nonprofit Management & Leadership, 265 atıf ile Journals of Gerontology Series B-Psychological Sciences and Social Sciences dergilerinin olduğu görülmüştür. Toplam bağlantı gücü açısından yapılan sıralamada Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly (3.667), Voluntas (3.371), Nonprofit Management & Leadership (2.558)’in ilk üçte yer aldıkları görülmüştür.

Şekil 12. Kaynakların bibliyografik eşleşme analizi

5. Sonuç

Gönüllü yönetimi konusunda yapılmış çalışmaların nicel bir analizinin gerçekleştirildiği bu çalışmada gönüllü yönetimi konusunda mevcut yazın analiz edilerek literatüre katkı sağlamak gelecekte yapılacak araştırmalara yol göstermek amaçlanmıştır.

Sivil toplum alanında önemli kavramlardan biri olan gönüllülük sivil toplum örgütlerini diğerlerinden bir adım öne çıkaran önemli güçlerinden biridir. Gönüllüler, sivil toplum örgütlerindeki sınırlı ücretli çalışanlara ek olarak hizmet sunumunun temel ve vazgeçilmez bir bileşeni haline gelmiş ve büyük ölçekli faaliyetlerde önemli bir rol oynamaktadır (Flood, Gardner & Yarrel, 2005). Yaşamın içerisinde yer alan, sivil toplum alanında yer alan kişilerin boşluklar gördüğü ya da daha iyiye gitmesi gerektiği kanaatine sahip olduğu doğal süreçler ya da sivil toplum örgütlerinin de aktif olarak yer aldığı afet süreçlerinde gönüllülerin yönetimi konusunun sürece müdahil olabilme ve verimli bir süreç geçirebilmek adına ne kadar önemli olduğu yaşanan tecrübelerle daha çok ortaya çıkmaktadır. Gönüllü yönetimi üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen genel fikir birliği, gönüllülerin zamanının etkin bir şekilde kullanılması için bir tür yönetimin gerekli olduğu yönündedir. Ancak bunun için yapılan bazı iddiaların dikkatle ele alınması gerekmektedir (Howlett, 2010). Çünkü gönüllüler bir ücretli çalışan olmamakla birlikte çok esnek çalışma koşulları içerisinde yer alması halinde sivil toplum örgütleri için verimli bir kaynak olmayacaktır. Bu noktada klasik insan kaynakları yaklaşımının ötesine geçen “profesyonel gönüllü” şeklinde bir yaklaşım zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu konudaki yükümlülükler de hem gönüllü için hem de sivil toplum örgütleri için geçerli olacaktır.

Bu bağlamda ulusal yazında bilimsel niteliklere sahip doğrudan gönüllü yönetimi konusunu içeren yayınlar oldukça azdır. Alan yazındaki eksiklikten yola çıkan bu çalışma uluslararası yazına odaklanarak bibliyometrik bir analizle alan yazın incelemesi gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Bu çalışmada WoS kapsamındaki “gönüllü yönetimi”ni içeren 283 makale analiz edilerek elde edilen verilerin Vosviewer programı aracılığıyla haritalamaları gerçekleştirilmiştir.

WoS kapsamında yapılan incelemede gönüllü yönetimi konusunda yapılan çalışmalar 1982 yılına kadar uzanmaktadır. İlk yayının 1982 yılında görüldüğü gönüllü yönetimi konusunda yapılan çalışmalar 2008 yılına kadar ortalama 2 yayın olarak durağan bir seyir izlemiştir. 2009 yılından sonra ise yıllık değişim göstermekle birlikte yayınlar yükselme eğilimine girmiştir. Bu durum, farklı çevreler tarafından sivil toplum kavramının daha geniş bir çerçevede ele alındığı şeklinde yorumlanabilir. Özellikle 1980 sonrası dönemde işletmeler bağlamında kurumsal gönüllülük uygulamaları daha ilerleyen zamanlarda kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin öne çıktığı ifade edilebilir. Yine 1980 sonrası dönemde sivil toplum alanına ait kadın hakları, insan hakları, ulusal ve uluslararası projeler, ulusal sınırları aşan afetler ve benzeri konularda sivil toplum örgütlerinin öne çıkması gönüllü yönetimi konusunda yapılan çalışmaların artışı ile yakından ilişkilidir.

Yayınlar kategori bazında değerlendirildiğinde yönetim konusunun öne çıktığı ifade edilebilir. Yönetimin ardından sosyal konular ve kamu yönetimi de öne çıkanlar arasında yer almıştır. Alıntı

konularında ise meso bağlamda siyaset bilimin mikro bağlamda gönüllüğün öne çıktığı görülmüştür. Araştırma alanları ele alındığında işletme yönetiminin önde yer aldığı arkasından sosyal bilimler, sosyal konular ve kamu yönetiminin geldiği görülmüştür. Yayınların kategori bağlamında ele alındığında yönetim konusunun öne çıkması gönüllü yönetimi konusunun bir anlamda profesyonel bir bakış açısı ile ele alındığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Gönüllü yönetimi konusu bu bakış açısı ile sistematik olarak ele alınması gereken başvuru sürecinden, gerçekleştirilen faaliyetlerin değerlendirilmesine kadar her bir aşamanın profesyonel bir yaklaşımla ele alınması gereken bir konu olduğu ifade edilebilir.

Yapılan yayınların türleri incelendiğinde de çok büyük oranda eserlerin makaleler olduğu görülmüştür. Bildiri sayısının makaleye görece düşüklüğü de ulaşılan bulgular arasında yer almıştır.

Yayınlar bağlamında yazarlar incelendiğinde Jeffrey L. Brudney'in önde olmakla birlikte Lucas C.P.M Meijs'in gönüllü yönetimi konusunda öne çıkan yazarlardan olduğu ifade edilebilir.

Gönüllü yönetimi konusunda yapılan yayınlar index açısından değerlendirildiğinde yayınların büyük oranda Social Sciences Citation Index'te (SSCI) onun ardından Emerging Sources Citation Index'te (ESCI) yer aldıkları görülmüştür. Yayınların yer aldıkları dergiler incelendiğinde ise önde gelen dergilerin sivil toplum alanında yayın yapan dergiler olduğu görülmüştür. Bu bağlamda ilk sıralarda Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, Voluntas ve Nonprofit Management & Leadership dergileri yer almıştır. Uluslararası alanda sivil toplum alanına dair süreli yayınların varlığı gönüllü yönetimi gibi sivil topluma ait konuların gelişimi için önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda ulusal yazında uluslararası yazına nispeten az olan süreli yayınlar alanının gelişiminin önündeki engellerden biridir. Nihayetinde gönüllü yönetimi konusu daha çok yönetim alanına dair süreli yayınlar içerisinde kendine sınırlı bir yer bulabilmektedir.

Gönüllü yönetimi konusunda yayınların tamamına yakını İngilizce olarak yayınlanırken ülke olarak ABD'nin açık ara önde olduğu görülmüştür. 97 yayınına açık erişim olduğu da ulaşılan bilgiler arasındadır.

Yayıncılar açısından incelendiğinde Taylor & Francis, Sage, Springer Nature ve Wiley'in birbirine yakın sayılarda ilk sıralarda yer aldıkları görülmüştür.

Gönüllü yönetimi konusunda yayınlar Birleşmiş Milletler'in sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında değerlendirildiğinde (3) Sağlık ve Kaliteli Yaşam ve (13) İklim Eylemi başlıklarının öne çıktığı görülmüştür.

Gönüllü yönetimi konusunda yapılan bu bibliyometrik analizin bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Bu çalışma WoS veri tabanındaki yayınları incelerken Scopus, Google Scholar gibi diğer veri tabanları çalışmanın dışında bırakılmıştır. Ayrıca bu çalışma WoS veri tabanındaki sadece makaleleri ele alırken WoS ve diğer veri tabanlarındaki makale dışındaki yayınların incelenememesi de çalışmanın bir diğer kısıtı olarak ortaya çıkmıştır.

Gönüllü yönetimi ile ilgili araştırmalar gönüllülük faaliyetlerinin daha etkin gerçekleştirilmesine olanak sağlarken aynı zamanda sivil toplum örgütlerinin ihtiyaçları doğrultusunda devamlı surette gelişmeye, yenilenmeye devam etmektedir/etmelidir. Gönüllü yönetimi konusu gönüllülerin kazanılması ve sonraki süreçte doğru ve sistematik şekilde sürecin yönetilmesi kâr amacı gütmeyen sektör için hayati önem arz etmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın literatüre ve dolaylı yoldan da saha uygulamalarına katkı sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Alfes, K., Antunes, B., & Shantz, A. D. (2017). The management of volunteers—What can human resources do? A review and research agenda. *The International Journal of Human Resource Management*, 28(1), 62-97. <https://doi.org/10.1080/09585.192.2016.1242508>
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Bang, H., Ross, S., & Reio, T. G. (2012). From motivation to organizational commitment of volunteers in non-profit sport organizations: The role of job satisfaction. *Journal of Management Development*, 32(1), 96-112. <https://doi.org/10.1108/026.217.11311287044>
- Beckhauser, S. P., & Domingues, M. C. (2017). The professionalization of volunteer management: A case study of the Volunteers Department of the Hospital Israelita Albert Einstein. *Saude Soc*, 26(4), 1026-1043.
- Berber, S., & Terekli, M. S. (2019). Spor etkinliklerinde gönüllü yönetimi ve motivasyonu. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 2(1), 95-121. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3360339>
- Boyce, M. V. (1971). *A systematic approach to leadership development*. Washington, DC: USDA.
- Brudney, J. L., & Meijs, L. C. (2014). Models of volunteer management: Professional volunteer program management in social work. *Human Service Organizations Management, Leadership & Governance*, 38(3), 297-309. <http://dx.doi.org/10.1080/23303.131.2014.899281>
- Brudney, J., & Meijs, L. (2009). It ain't natural: Toward a new (natural) resource conceptualization for volunteer management. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 38(4), 564-581. doi: 10.1177/089.976.4009333828
- Cho, H., Wong, Z., & Chiu, W. (2020). The effect of volunteer management on intention to continue volunteering: A mediating role of job satisfaction of volunteers. *SAGE Open*, 10(2), 1-11. <https://doi.org/10.1177/215.824.4020920588>
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1516-1530. doi:10.1037/0022-3514.74.6.1516
- Cnaan, R. A., & Cascio, T. A. (1998). Performance and commitment: Issues in management of volunteers in human service organizations. *Journal of Social Service Research*, 24, 1-37. https://doi.org/10.1300/J079v24n03_01
- Cnaan, R. A., Handy, F., & Wadsworth, M. (1996). Defining who is a volunteer: Conceptual and empirical considerations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 25, 364-383. <https://doi.org/10.1177/089.976.4096253006>

- Cobo, M., Lopez-Herrera, A., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382-1402. doi:10.1002/asi.21525
- Connors, T. D. (2011). *The volunteer management handbook: Leadership strategies for success*. NJ: John Wiley.
- Cuskelly, G., Taylor, T., Hoye, R., & Darcy, S. (2006). Volunteer management practices and volunteer retention: A human resource management approach. *Sport Management Review*, 9, 141-163. https://doi.org/10.1016/S1441-3523(06)70023-7
- Davis Smith, J. (2007). The inflatable log: Volunteering, the state and democracy. J. Davis Smith, & M. Locke içinde, *Volunteering and the test of time: Essays for policy, organization and research* (ss. 19-28). London: Institute for Volunteering Research.
- Davis Smith, J., & Ellis, A. (2003). Governments' best friend? The state and volunteering in a global context. *32nd ARNOVA Conference (November 20-22)*. Denver, Colorado.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070
- Durmuş, N. (2022). Sivil toplum kuruluşlarında insan kaynağı olarak gönüllülük ve gönüllü yönetimde dijitalleşmenin etkisi: Türk Kızılay örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Einolf, C. (2018). Evidence-based volunteer management: A review of the literature. *Voluntary Sector Review*, 9(2), 153-176. https://doi.org/10.1332/204080518X152.993.34470348
- Ekundayo, T. C., & Okoh, A. I. (2018). A global bibliometric analysis of plesiomonas-related research (1990-2017). *Plos One*, 13(11), 1-17. doi: 10.1371/journal.pone.0207655
- Erdoğan, M. Y. (2014). Sivil toplum örgütleri gönüllü yönetimi yaklaşımları ve sosyal girişimcilik gönüllü yönetimi modeli önerisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Flood, J. P., Gardner, E., & Yarrel, K. (2005). Managing volunteers: Developing and implementing an effective programme. *The 2005 Northeastern Recreation Research Symposium*. Bolton Landing.
- Gutiérrez-Salcedo, M., Martínez, M., Moral-Muñoz, J., Herrera-Viedma, E., & Cobo, M. (2018). Some bibliometric procedures for analyzing and evaluating research fields. *Applied Intelligence*, 48(5), 1275-1287. doi:10.1007/s10489.017.1105-y.
- Güngör, F. (2016). Gönüllü yönetiminin önemli bir aşaması olarak performans değerlendirme. *Strategic Public Management Journal*, 2(4), 21-48.
- Güngör, F., & Çölgeçen, Y. (2014). STK'larda gönüllü yönetimi ve motivasyonun performansa etkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 163-187.
- Gürbüz, H. Z. (2018). Assessing the volunteer management of non-profit organisation and how it impact on overall operation. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. University of Sunderland.
- Hager, M. A., & Brudney, J. L. (2004). *Balancing act: The challenges and benefits of volunteers*. Washington, DC: The Urban Institute.
- Hager, M. A., & Brudney, J. L. (2015). In search of strategy: Universalistic, contingent, and configurational adoption of volunteer management practices. *Nonprofit Management and Leadership*, 25(3), 235-254. https://doi.org/10.1002/nml.21123

- Hallmann, K., & Harms, G. (2012). Determinants of volunteer motivation and their impact on future voluntary engagement: A comparison of volunteer's motivation at sport events in equestrian and handball. *International Journal of Event and Festival Management*, 3(3), 272-291.
- Howlett, S. (2010). Developing volunteer management as a profession. *Voluntary Sector Review*, 1(3), 355-360.
- Lassiter, K., Khademi, A., & Taaffe, K. M. (2015). A robust optimization approach to volunteer management in humanitarian crises. *International Journal of Production Economics*, 163, 97-111. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2015.02.018>
- Locke, M., Ellis, A., & Smith, J. D. (2004). Hold on to what you've got: The volunteer retention literature. *Voluntary Action*, 5(3), 81-99.
- McBurney, M. K., & Novak, P. L. (2002). What is bibliometrics and why should you care? (s. 108-114). Portland: Proceedings of the Professional Communication Conference, (17 - 20 Sept)
- McCurley, S., & Lynch, R. (1997). *Essential volunteer management*. London, England: Directory of Social Change.
- Merrill, M. V. (2006). Global trends and the challenges for volunteering. *International Journal of Volunteer Administration*, 24(1), 9-14.
- Musick, M., & Wilson, J. (2008). *Volunteers: A social profile*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Naylor, H. H. (1967). *Volunteers today: Finding, training, and working with them*. New York: Association Press.
- Özmutaf, N. M. (2007). Sivil toplum kuruluşlarının misyonlarını gerçekleştirmede insan kaynaklarının rolünün gönüllü yönetimi yaklaşımları bağlamında incelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pauline, G. (2011). Volunteer satisfaction and intent to remain: An analysis of contributing factors among professional golf event volunteers. *International Journal of Event Management Research*, 26, 10-32.
- Prince, W., & Piatak, J. (2023). By the volunteer, for the volunteer: Volunteer perspectives of management across levels of satisfaction. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 52(5), 1191-1209. DOI: 10.1177/089.976.40221127974
- Sertbaş, K., Zengin, E., & Çutuk, S. (2008). Universiade 2005 İzmir oyunlarında, "Gönüllü insan kaynakları yönetimi" çalışmalarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 3(2), 39-44.
- Shin, S., & Kleiner, B. H. (2003). How to manage unpaid volunteers in organisations. *Management Research News*, 26(2/3/4), 63-71.
- Soysal, Ö. N. (2018). Gönüllü yönetimi yaklaşımlarının uluslararası organizasyonlarda kullanımı: EXPO 2016 Antalya örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Studer, S. (2016). Volunteer management: Responding to the uniqueness of volunteers. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(4), 1-27. doi:10.1177/089.976.4015597786
- Studer, S., & von Schnurbein, G. (2013). Organizational factors affecting volunteers: A literature review on volunteer coordination. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 24, 403-440. doi: 10.1007/s11266.012.9268-y
- UNV. (2011). *State of the world's volunteerism report. Universal values for global wellbeing*. United Nations Volunteers.
- Van Eck, N. J., ve Waltman, L. (2017). *VOSviewer manual*. Universiteit Leiden. https://www.vosviewer.com/documentation/Manual_VOSviewer_1.6.17.pdf adresinden alındı
- Van Hal, T., Meijs, L., & Steenbergen, M. (2004). *Volunteering and participation on the agenda: Survey on volunteering policies and partnerships in the European Union*. Utrecht, Netherlands: CIVIQ.

- Van Tulder, R., & Van der Zwart, A. (2006). *International business-society management: Linking corporate responsibility and globalization*. London: Routledge.
- Wilson, J. (2012). Volunteerism research: A review essay, *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(2), 176-212. <https://doi.org/10.1177/089.976.4011434558>
- Wilson, J. (2000). Volunteering. *Annual Review of Sociology*. 26, 215-240. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.215>
- Wilson, J., & Musick, M. (1999). The effects of volunteering on the volunteer, *Law and Contemporary Problems*, 62, 141-168. <https://doi.org/10.2307/1192270>
- Wong, L. P., Chui, W. H., & Kwok, Y. Y. (2011). The volunteer satisfaction index: A validation study in the Chinese cultural context. *Social Indicators Research*, 104(1), 19-32. doi: 10.1007/s11205.010.9715-3
- Worth, M. J. (2012). *Non-profit management: Principles and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Wu, Y., Li, C., & Khoo, S. (2016). Predicting future volunteering intentions through a self-determination theory perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 27(3), 1266-1279. doi:10.1007/s11266.015.9570-6
- Yaman, Y. (2003). Gönüllülük psikolojisi ve gönüllü yönetimi. *Sivil Toplum Dergisi*, 1(2), 99-107.
- Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. doi:10.1177/109.442.8114562629

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED IN THE FIELD OF VOLUNTEER MANAGEMENT

Züleyha SAYIN*

A volunteer can be defined as sharing his/her knowledge, skills and abilities with people outside his/her immediate environment in order to be useful, without entering into a material expectation of his/her free will without any pressure (Cnaan, Handy & Wadsworth, 1996). Today, it is possible to see volunteers actively in the field both on economic and social issues and at important meetings around the world. While it is possible to see volunteers in the field as a social influence and power, Merrill's (2006, p. 9) with the expression "It is observed that while the value of volunteering increases, the time allocated to volunteering decreases", its reflections on the field are also seen. In this context, it is necessary to efficiently evaluate the scarce resources that reduce volunteerism and at the same time to develop new strategies to promote volunteerism (Studer, 2016).

Although the subject of volunteerism is mostly discussed in the national summer in the context of topics such as motivation and volunteer participation, the subject of volunteer management has been dealt with in a more limited way. In order for the subject of volunteer management to be studied comprehensively, it is very important to put forward the studies conducted on this subject in the international summer for the development of this subject. For this reason, within the scope of this research, a bibliometric analysis of previous studies on volunteer management found in the Web of Science database was performed.

Bibliometric analysis is a method often preferred by researchers in order to be able to see and evaluate the scope and adequacy of both quantitative and qualitative studies in the existing field, and to explore current research topics as well as future research directions (Ekundayo & Okoh, 2018). Bibliometric analyses, which can be descriptive and evaluative (McBurney & Novak, 2002), provide more objective and reliable analyses than other methods (Aria & Cuccurullo, 2017).

* Istanbul Medeniyet University, Rectorate, zuleyha.sayin@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2166-0070

When evaluated in general, bibliometric analysis can be stated to synthesize large volumes of data to show the intellectual structure of a field, its current status and emerging trends (Donthu et al., 2021). For this reason, in this study, it is aimed to present the bibliometric analysis of the studies conducted on volunteer management for the benefit of those who work on this subject.

The studies conducted on volunteer management in the examination conducted within the scope of WoS date back to 1982. The studies conducted on volunteer management, where the first publication was seen in 1982, followed a stationary course as an average of 2 publications until 2008. After 2009, publications have entered an upward trend, although they show annual changes. This situation can be interpreted by different circles as considering the concept of civil society in a broader framework. Especially in the post-1980 period, corporate volunteering practices in the context of enterprises, it can be stated that corporate social responsibility projects have come to the fore in later times. Again, the prominence of non-governmental organizations in the field of women's rights, human rights, national and international projects belonging to the field of civil society, disasters that cross national borders, and similar issues in the post-1980 period is closely related to the increase in volunteer management Decrees.

When publications are evaluated on the basis of category, it can be stated that the topic of management stands out. After the Decider, social issues and public administration were also among the highlights. In the citation issues, it has been seen that political science in the meso context and volunteerism in the micro context stand out. When the research areas are considered, it has been seen that business management is at the forefront, followed by social sciences, social issues and public administration. When considered in the context of the category of publications, the prominence of the topic of management has revealed the result that the topic of volunteer management is considered from a professional point of view in a sense. It can be stated that the subject of volunteer management is an issue that should be handled with a professional approach from the application process, which should be handled systematically from this point of view, to the evaluation of the activities performed.

When the types of publications were examined, it was also seen that the works were articles to a very large extent. The Decency of the number of papers relative to the article was also included among the findings reached.

When the authors are examined in the context of publications, Jeffrey L. With Brudney leading the way, Lucas C.P. It can be stated that M Meijs is one of the prominent writers on volunteer management.

When the publications on volunteer management were evaluated in terms of the index, it was found that the publications were mostly included in the Social Sciences Citation Index (SSCI), followed by the Emerging Sources Citation Index (ESCI). When the journals in which the publications were included were examined, it was seen that the leading journals were journals publishing in the field of civil society. In this context, Non-Profit and Voluntary Sector Quarterly, *Voluntas* and *Non-Profit Management & Leadership* magazines took the first places. The existence of periodicals on the

field of civil society in the international arena constitutes an important basis for the development of civil society issues such as voluntary management. In this context, periodicals, which have relatively few national to international publications, are one of the obstacles to the development of the field. Ultimately, the subject of volunteer management can find a limited place in periodicals related to the field of management.

While English is the language of almost all publications on volunteer management, it has been seen that the United States is Decently ahead as a country. among the information obtained is that there is open access to Dec.97 publications.

When examined from the point of view of publishers, it has been seen that Taylor & Francis, Sage, Springer Nature and Wiley are in the first places in close numbers to each other.

When the publications on volunteer management were evaluated within the scope of the sustainable development goals of the United Nations, it was seen that (3) Health and Quality of Life and (13) Climate Action titles stood out.

There are also some limitations of this bibliometric analysis on volunteer management. While this study was examining the publications in the WoS database, other databases such as Scopus and Google Scholar were excluded from the study. In addition, while this study deals only with articles in the WoS database, the inability to examine publications other than articles in the WoS and other databases has also emerged as another limitation of the study.

Research on volunteer management allows for more effective implementation of volunteer activities, while at the same time continuing to develop and renew continuously in accordance with the needs of non-governmental organizations / should. The subject of volunteer management Gaining volunteers and managing the process correctly and systematically in the subsequent process is of vital importance for the non-profit sector. It is expected that the study conducted in this context will contribute to the literature and indirectly to field applications.